בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 50

פרשת דברים

העלון מוקדש להצלחת נוחי

בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאוז - 0542390375

מיהו חבר אמיתי

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

פרשתנו פותחת במנין מספר מקומות שעברו בהם ישראל במדבר (א, א):

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין פָּארָן וּבֵין תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב.

מה פשר אותו מנין, ומה מיוחד במקומות אלו? מגלה רש״י על פי המדרשים השונים שמשה כאן מוכיח את ישראל, ועל כן הוא מזכיר להם את הפעמים בהם עברו על דבר ה׳.

ומדוע הדברים כתובים ברמז? ממשיך רש״י ומבאר:

לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל:

כלומר משה רבנו בחר לא להוכיח את עם ישראל בצורה גלויה, בכדי לא לביישם. ונשאלת השאלה, הרי יש ענין להוכיח ברמיזה רק כאשר מעוניינים שאותו אחד שהתוכחה מופנית אליו יבין את הרמז והאחר שלא רלוונטי כלפיו לא יבין, אבל כאן הרי כל ישראל היו בחטאים אלו, אז מה שייך כאן דרך רמיזה?

אין מנוס מלומר שכביכול משה רבנו לא רצה שישראל יתביישו מהקב״ה. והדברים מתבארים נפלא ממשל שמביא הדעת זקנים (מבעלי התוספות):

למה הדבר דומה לבן מלך שיש לו שני שרים אחד אוהבו ואחד שונאו. האוהב אומר לו בני הזהר שלא תעשה עבירה שאביך מלך ודיין ואם ישמע לא יחוס עליך אלא יהרגך! והשונא אומר עשה כל תאות לבך כי המלך אביך ואינך ירא משום דבר כך משה האוהב אמר לישראל השמרו לכם פן יפתה לבבכם. וכתיב וחרה אף ה׳ בכם וגו׳ אבל בלעם השונא אמר להם מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל וגו׳ ועשו כל תאות לבבכם כי לאומות עושה כל הרעה שגזר עליהם שנא׳ לא איש אל ויכזב אבל בכם שאתם בניו אם גזר רעה ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

חשיבות ימי 'בין המצרים' בדורנו

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הננו ניצבים בימים אלו בתקופה קשה ועצובה עבור עמנו, שחוזרת ומופיעה על לוח השנה היהודי מדי שנה- תקופת ימי 'בין המצרים'. כבר לפני שנים רבות שעוד היינו נתונים בשפל הגלות, וזרויים בארצות זרות, התכנסו בימים אלו קהילות הקודש ברחבי העולם וציינו בבכי ומספד את החוסר הגדול השורה בתוך ליבנו מעת אשר "גלתה יהודה וירושלים" ונחרב המקדש- בית הדרנו ותפארתנו, מעת אשר פסקה שירת הלויים ועבודת הקרבנות נעלמה מעל במת המציאות.

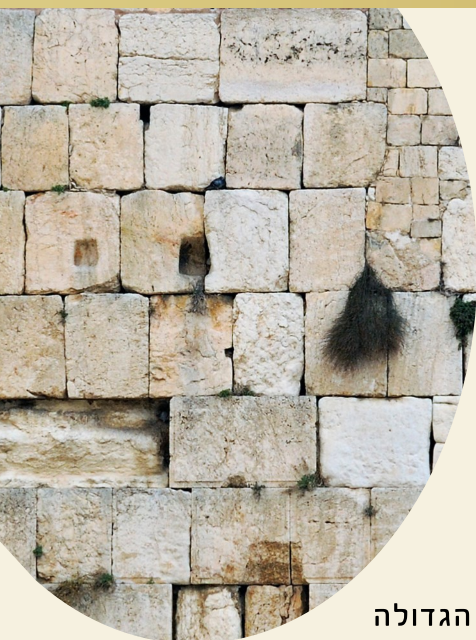
אלא שנדמה, שבדורנו, "דור הנבילה והתחיה", תקופת בין המצרים מקבלת משנה תוקף וחשיבות. נסביר מעט את הדברים:

הנביא ישעיה (פרק נב' פס' יב') ניבא עבורנו כיצד תתנהל הגאולה האחרונה " כי לא בחיפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלוקי ישראל". הנביא מלמדנו יסוד חשוב והכרחי להבנת מציאות חיינו בדורות האחרונים- הגאולה היא תהליך הדרגתי ומתון, שהולך ומתקדם לאיטו לאורך הדורות, וזאת בניגוד לחלק מהדעות הסבורות שהגאולה תופיע בבת אחת ובמהירות מופרזת כדוגמת גאולת מצרים. דברים דומים ניתן לראות גם מדברי חז"ל הבאים (תלמוד ירושלמי מסכת ברכות):

רבי חייא רבא ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה וראו איילת השחר שבקע אורה. אמר רבי חייא רבה לרבי שמעון בן חלפתא... כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קמעא קמעא, כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת

לאור הדברים הללו ניתן לראות בבירור שהגאולה הינה תהליך ארוך ומשמעותי שהולך ומתפתח לאורך זמן.

בדורנו בתקופה הנוכחית, ניתן לראות כיצד אנו הולכים ומתקדמים אל עבר מעלות רמות וגבוהות יותר בתהליך הגאולה. אפשר לראות בצורה ברורה כיצד מדינתנו הולכת

ומתפתחת בשלל תחומים. במילים אחרות אנו חיים בדור שבו החזון של אבותינו שחיו בארצות זרות הולך וקורם עור וגידים.

אלא שלצד ההתפתחות הגדולה הזו, שמייצגת התקדמות במהלך הגאולה, טמונה גם סכנה כואבת. לעיתים השפע הגדול והעוצמות הלאומיות של עמנו וארצנו, אינן מותירות הרבה מקום להרגשת החוסר בהעדר המקדש. בשנות העבר, כאשר המצב הכללי של אבותינו בגלות היה קשה מנשוא, היו עיניהם נשואות באופן תדיר אל הגאולה השלימה. הם קיוו וציפו לה בכל רגע ורגע. אולם בדורנו, השפע הגדול עלול להסיט את מבטנו ולו במעט ממטרה חשובה זו.

בתקופת בין המצרים וימי האבל הלאומיים, אנו מצווים לעצור את שטף חיינו, ולהתמקד בדבר אחד- העדר המקדש והעדר הגאולה השלימה. אנו משיבים אל ליבנו את החוסר הגדול שאנו חיים בו ללא עבודת הקרבנות והמקדש. אנו מחדירים אל מוחנו שטרם הגענו אל המנוחה והנחלה.

זהו אפוא התפקיד אולי החשוב ביותר של ימים אלו בעידן הנוכחי- עידן הגאולה. בימים אלו אנו מסירים מעט את המבט מההתפתחות הכללית הענפה שמפעפעת במציאות ללא הרף, ומזכירים לעצמנו, שלמרות כל ההתפתחות האדירה, אנו עדיין לא במקום השלם והנכון. ליבו של העולם- בית המקדש, עדיין לא נבנה. ויותר מכך, תפקיד חשוב זה של תקופת בין המצרים, מסייע לנו למקד את מבטנו ואת ציפייתנו אל הגאולה השלימה, אף לאורך השנה כולה.

שנזכה לגאולה שלימה ולבניין בית מקדשנו במהרה בימנו אמן.

האם מותר לישב כנגד המתפלל?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא במסכת **ברכות דף לא עמוד ב**

אני האשה הנצבת עמכה בזה, – אמר רבי יהושע בן לוי:

מכאן, שאסור לישב בתוך ארבע אמות של תפלה.

הטור כתב "אני האשה הנצבת עמכה בזה מכאן שאסור לישב בתוך ד"א של תפלה ובין מלפניו בין מלאחריו בין מן הצדדין צריך להרחיק ד"א שנאמר הנצבת עמכה שהיה עומד כמותה- בזה בגימטריא תריסר דהיינו י"ב אמות לשלשה הרוחות". להרחבה רש"י פירש כלומר לפי שהיה בתוך ד' אמותיה היה אסור לישב, ולכן היה נצב על עמדו כמותה,

אבל התוספות כתבו עמך משמע בתוך ד' אמות, ומשום דכתיב עמכה מלא בה"א דייק כלומר שלא היה יושב בתוך ד' אמות שלה כי אם בחמישית- כלומר שלפי התוס' עלי היה יושב אך לא ישב תוך ד' אמות שלה.

ולפי"ז הב"י כתב שיש לומר הנצבת לאו ללמד על עלי בא, שהרי עלי יושב היה שמפני כך הוצרך להרחיק ד' אמות שאם היה עומד לא היה צריך שלא אסרו אלא לישב אבל לעמוד ודאי שרי.

כשעוסק בתפילה או בק"ש:

הטור כתב בשם הגאונים דוקא כשיושב בטל אבל אם עוסק בתפל' כגון בק"ש וברכותיה וכיוצא בו שפיר דמי. וכן כתבו התוספות והרא"ש והרשב"א.

הב"י כתב שנראה לומר שאינו רוצה לומר דוקא ק"ש וברכותיה אבל אם עוסק בשאר עניני תפילה לא, שאם נאמר כן מה הגאונים חידשו, אלא ודאי שיש לומר שכל שעוסק בדברי שיר ושבח וברכות הנאמרים לפני התפילה או לאחריה כעוסק בק"ש וברכותיה דמי. וכן שכן מבואר בהגהות מיימוניות בשם הגאונים שאם הוא עוסק בתפילה או בק"ש או בשאר דברי שיר ושבח מותר ואין צריך להרחיק כלום.

וכתב **הב"י** שאפשר שאפילו אם עוסק בפרק איזהו מקומן שנהגו לקרות שחרית חשוב כעוסק בתפילה שכיון שנהגו

לאומרו קודם תפילה מעניני תפילה הוא חשוב, וכן מבואר בדברי רבינו יונה שמה שאמרו שאסור לישב בתוך ד' אמות של תפילה דוקא כשאינו קורא ק"ש או פסוקים אחרים, אבל אם קורא שום דבר אין בכך כלום.

ורבינו ירוחם כתב שנראה שאם היושב קורא קרבנות או פסוקי דזמרה אסור, ויש מי שכתב שאפילו אין היושב קורא אלא פסוקי דזמרה מותר.

ואהל מועד כתב שאסור לישב בתוך ד' אמות של תפילה, והגאונים פירשו שאם היה עוסק בתפילה או קורא ק"ש מותר ודוקא מן הצד, אבל כנגדו אפילו כמלא עיניו אסור ואפילו עוסק בק"ש.

האם כשעוסק בתורה יכול להיות כנגד המתפלל:

הטור כתב שמשמע מדברי הגאונים לעיל שאם עוסק בתורה אסור, שלא הזכירו אלא ק"ש וברכותיה והכי מסתבר אף ע"ג דחמירא תורה מתפלה שהרי מי שתורתו אומנתו אינו מפסיק ממנה לתפלה בהא תפלה עדיפא שהטעם שאסור לישב בתוך ד' אמות של תפלה מפני שנראה כאילו חבירו מקבל עליו מלכות שמים, והוא אינו מקבל, אך כשהוא עוסק בק"ש ובברכותיה אין לחוש לכך שהרי מקבל עליו עול מלכות שמים, אבל אם הוא עוסק בתורה עדיין יש לחוש לכך, ועוד יש ללמוד מהמקרה עצמו שהרי עלי מסתמא לא היה עומד בטל מת"ת כמבואר שאסור לת"ח לעמוד במקום הטינופת לפי שא"א לו בלא ת"ת, ואפילו הכי היה צריך לעמוד.

אך הב"י כתב שיש לדחות שמה שאמרו שנראה שחבירו מקבל עליו עול מלכות שמים והוא לא זה דוקא כשהוא יושב ודומם, אבל כשיושב וקורא בתורה הרי הוא כמקבל עליו עול

מלכות שמים דכיון דמי שתורתו אומנותו אינו מפסיק מתלמוד תורה לתפילה ובזמן שעוסק בתורה נחשב כמתפלל ואפילו עדיף מיניה.

ומה שהטור הביא ראיה מעלי שמסתמא לא היה עומד בטל מתלמוד תורה הב״י כתב שאין זאת ראיה מכיון שמה שאמרו שאסור לתלמיד חכם לעמוד בלא תלמוד תורה זה רק בא לומר שמסתמא חזקה לתלמיד חכם שאינו יכול להעמיד עצמו מדברי תורה, ולכך אסור לו לעמוד במקום הטינופת מפני שלא יוכל להעמיד עצמו מדברי תורה ונמצא עוסק בתורה במקום הטינופת, אבל כל שעומד במקום טהרה עוסק בתורה כשירצה ויעמיד עצמו כשירצה,

ואפילו אם נאמר שאי אפשר לתלמיד חכם בלא תלמוד תורה זה רק בא לומר שאסור לו לעמוד בלא תלמוד תורה- אך אין הכוונה לומר שצריך שיוציא בשפתיו אלא בהרהור בעלמא סגי ליה והרהור אסור במקום הטינופת. ומכיון שעלי היה מהרהר בדברי תורה ולא היה מוציא בשפתיו לכן אסור לו לישב בתוך ד׳ אמות של מתפלל אבל אם היה עוסק בתורה ומוציא הדברים בשפתיו היה מותר לו לישב.

אך למעשה הב״י כתב שמכיון שהגאונים לא הזכירו אלא ק״ש וברכותיה וכיוצא בו לכן היה נשמע שדוקא דברים שהם מתיקוני התפלות אבל שאר דברי תורה לא,

אך הב״י כתב שראה שהסמ״ג כתב בשם רבו יהודה בשם תשובת הגאונים שדוקא כשהיושב בטל אבל אם עוסק בתפילה או עוסק בתורה שפיר דמי. וכן מבואר בסמ״ק. ואם כן נראה שהגאונים כתבו ק״ש וברכותיה דוקא משום שזה הדרך שבעוד זה מתפלל חבירו עוסק בענייני תפילה, אבל אם הכי נמי שאם הוא עוסק בדברי תורה אף על פי שאינם ענין לתפילה וק״ש שפיר דמי.

פסיקת הלכה:

השו״ע פסק בסתם כטור ובשם יש מי שמתיר כסמ״ג ובשם יש מי שאומר כאהל מועד שהחמיר כמלוא עיניו: ״אסור לישב בתוך ד׳ אמות של מתפלל; בין מלפניו בין מן הצדדין (רמ״א: בין מלאחריו מ״ב- וכן הסכימו האחרונים), צריך להרחיק ד׳ אמות; ואם עוסק בדברים שהם מתקוני התפלות, ואפילו בפרק איזהו מקומן (מ״ב ס״ק וה״ה אם עוסק בפרקים במנחה בשבת מותר לישב בצד המתפלל), אינו צריך להרחיק; ויש מתיר בעוסק בתורה, אף על פי שאינו מתקוני התפלות; ויש מי שאומר דה״מ מן הצד, אבל כנגדו אפילו כמלא עיניו אסור, אפילו עוסק בק״ש״.

המ״ב (ו) כתב שטוב להחמיר לעמוד כדעה הראשונה אם לא במקום הדחק, אך בלאחריו נראה שאין להחמיר בזה.

עוד כתב המ״ב (ז) שיש להקל בעוסק בתורה זה דוקא אם מוציא ד״ת בשפתיו, אבל מהרהר בלבו אינו מועיל ואפילו בעניני תיקוני התפילות מכיון שיש לחוש לחשדו שאינו מקבל עליו עול מלכות שמים.

המ״ב (ח) ביאר שהדעה שסוברת שכנגדו אסור- זה מפני שנראה כמשתחוה לו, ולפי״ז דוקא לישב אסור אבל לעמוד מותר ואפילו בתוך ד׳ אמות ואולי אף לעמוד יש לאסור מכיון שעי״ז מתבטל כונתו. ואפילו עוסק בק״ש אסור כמבואר בשו״ע,

ולמעשה בפרי חדש פסק כדעה ראשונה שאין חילוק בין מלפניו ובין מן הצדדים,

ושארי אחרונים כתבו שטוב להחמיר כיש מי שאומר,

והמ״ב הכריע שבעמידה חוץ לד׳ אמות בודאי אין להחמיר ואולי אף בתוך ד׳ אמות.

האם סמיכה מותרת:

המ״ב (א) כתב שגם סמיכה אסור, אך סמיכה במקצת שאם ינטל יוכל לעמוד יש להקל במקום הדחק.

באלכסון האם צריך ד׳ אמות עם האלכסון:

המ״ב (ב)כתב שאפילו כשהוא יושב באלכסון די בד״א ולא בעינן הד״א עם האלכסון.

והחיי אדם כתב שאם המתפלל עומד בצד אחד מדבר שהוא קבוע גבוה י׳ ורחב ד׳ מותר לישב בצד השני מכיון שזה נחשב שמפסיק רשות, אבל לעבור מהצד שני אפשר שאסור אם אינו גבוה כל כך שלא יוכל המתפלל להסתכל בצד השני אסור. וכן כתב הפמ״ג שיש להחמיר לעבור באלמעמרע נגד המתפלל אף שהוא רשות בפני עצמו, אך לישב מתיר ברשות אחרת אפילו בתוך ד״א.

שאלת השבוע

האם צריך לקום בפני המתפלל כישב כבר?

ר' אבשלום בן חיים—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער <<

ועליהם אמר שלמה במשלי (כז, ו): נאמנים פצעי אוהב ונעתרות נשיקות שונא.

רואים שמשה רבנו הוכיח את ישראל בדרך רמז לומר להם שכביכול אותו 'מלך ודיין' הקב"ה עדין לא שמע על מעשיהם ולכן זה בדיוק הזמן שהכי נכון לחזור בתשובה, וכל זאת במטרה לשכנעם שעוד לא מאוחר (למרות שמצד האמת הקב"ה רחום וחנון ופתוח לתשובת האדם).

נלמד כאן יסוד חשוב. חבר אמיתי, מאותו סוג שקונים (על משקל "קנה לך חבר במסכת אבות א, ו), זה אחד שלא מסתיר מחברו את האמת, אלא מוכיח אותו כשצריך, וכמובן יודע גם לפרגן בשעת הצורך, ועליו אמר שלמה במשלי (כד, כה): "וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב".

שבת שלום!